

Rentestyring

- Brutto eller netto renteeksponert gjeld?

Finansiell risiko og rentestyring

Kommuneloven § 14-1 og (prop. 46 L (2017 – 2018))

- Unngå vesentlig finansiell risiko
- Dekke alle former for finansiell risiko
- Skal baseres på den enkelte kommunes økonomiske stilling
- Må forstås som et relativt begrep

Generelt prinsipp i rentestyring

- Stabilisere bunnlinjen (netto driftsresultat)
- Kartlegge inntekter og utgifter kommunen har som er direkte påvirket av markedsrenter, og forsøke å nøytralisere disse mot hverandre, såkalt naturlig sikring.
- Målet er at endrede markedsrenter i minst mulig grad skal påvirke tjenesteproduksjonen.

Inntekter som påvirkes av markedsrentene

1. Gebyrinntekter fra vann, avløp og renovasjon

- 5 år swap-rente + 0,5 %

2. Videreutlån til vanskeligstilte på boligmarkedet (startlån) og andre utlån

- Basisrenten + 0,25 %

3. Statlig rentekompensasjon for investeringer innen samferdsel, eldreomsorg og psykisk helse, skole og kirke.

- Basisrenten -1,25 %

4. Rentebærende likviditet som ikke er lånefinansiert.

- NIBOR + margin

Inntekter som påvirkes av markedsrentene

Endringer i markedsrentene vil også kunne påvirke;

- Avkastningen på langsiktige finansielle aktiva
- Pensjonskostnader
- Skatteinntekter
- Sosialhjelp
- Tap på utlån
- Mv.

men her er det mer krevende å tallfeste direkte sammenhenger.

Netto renteesponering

Brutto lånegjeld

- ubrukte lånemidler	=> 3 mnd. Nibor og/eller fastrente (swap)
- Videreutlån og andre utlån	=> 3 mnd. Nibor
- bokført verdi på VAR-anleggene	=> Husbankens basisrente og 3 mnd. Nibor
- beregningsgrunnlaget rentekompensasjon	=> 5 år swaprente (dgl. snitt) + 0,50 %

= Renteesponert gjeld

- rentebærende likviditet som ikke er lånefinansiert	=> 3 mnd. Nibor

= Netto renteesponering

Tallene finner man i KOSTRA tabell 12364: <https://www.ssb.no/statbank/table/12364/>

Kalkylerente (selvkost) og 3 mnd. NIBOR

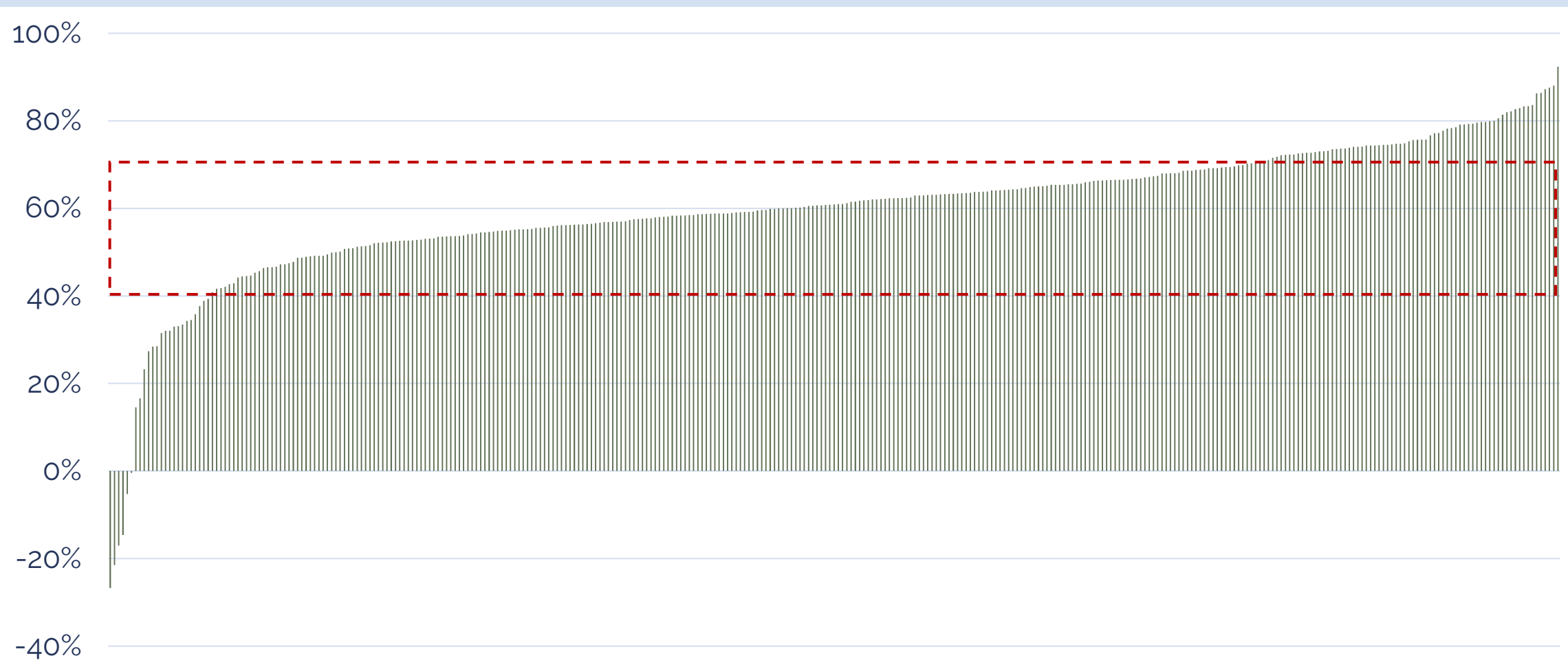
År	3 mnd. NIBOR	Kalkylerente	Differanse
2016	1,11	1,69	0,58
2017	0,89	1,98	1,09
2018	1,06	2,37	1,31
2019	1,57	2,30	0,73
2020	0,62	1,39	0,77
2021	0,55	1,96	1,41
2022	2,38	3,54	1,16
2023	4,16	3,81	-0,35

Fra brutto lånegjeld til netto renteeksponering

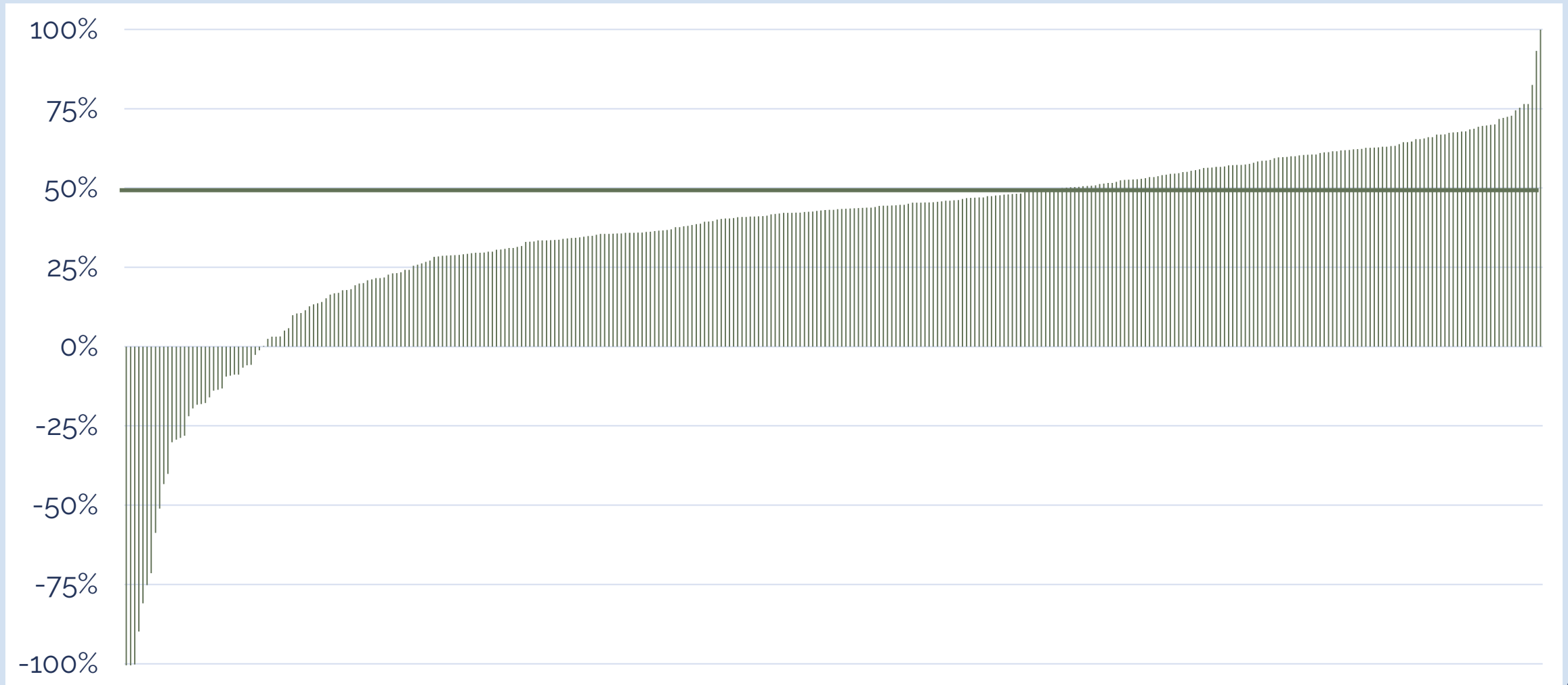
Renteeksponert gjeld

75 % av kommune har renteeksponert gjeld på mellom 40 – 70 % av brutto lånegjeld

Netto renteesponering

2/3 har en netto renteesponering som er lavere enn 50 prosent av brutto lånegjeld

Tallen kan også hentes ut i KOSTRA

KOSTRA tabell 12364: <https://www.ssb.no/statbank/table/12364/>

12364: Finansielle grunnlagsdata, kommunekonsern, etter statistikkvariabel, regnskapsbegrep, år og region

✓ Informasjon om tabellen

↶ Rotér mot venstre

↷ Rotér mot høyre

↻ Rotér manuelt

📄 Excel (xlsx)

↗ Fullskjerm

✓ Endre visning

✓ Rediger og beregne

✓ Lagre data som

✓ Lagre spørring

✓ Skjul tomme rader

	2023							
	3019 Vestby	3031 Nittedal	1108 Sandnes	4617 Kvinnherad	4626 Øygarden	4627 Askøy	4632 Austrheim	5026 Holtålen
Beløp (1000 kr)								
Likviditet som ikke er lånefinansiert	486 280	600 730	1 473 670	89 055	249 426	353 658	33 097	2 957
Netto lånegjeld	2 540 857	2 261 490	5 900 502	1 497 943	2 975 554	3 356 279	301 480	259 052
Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser	2 780 076	2 820 152	8 659 665	1 744 396	3 708 257	3 860 466	355 852	327 576
Beregningsgrunnlag for rentekompensasjonsordningene	63 894	77 769	180 252	49 590	112 196	63 768	10 610	7 425
Renteekspontert gjeld	1 844 010	1 846 326	4 723 343	1 086 609	.	2 135 558	209 893	218 348
Netto renteekspontering	1 357 730	1 245 596	3 249 673	997 554	.	1 781 900	176 796	215 391

Tallen kan også hentes ut i KOSTRA

Omgruppert i Excel:

	3019 Vestby	3031 Nittedal	1108 Sandnes	4617 Kvinnherad	4626 Øygarden	4627 Askøy	4632 Austri	5026 Holtålen
Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser	2 780 076	2 820 152	8 659 665	1 744 396	3 708 257	3 860 466	355 852	327 576
Netto lånegjeld	2 540 857	2 261 490	5 900 502	1 497 943	2 975 554	3 356 279	301 480	259 052
Beregningsgrunnlag for selvkost	632 953	337 395	996 907	361 744	.	1 156 953	80 977	33 279
Beregningsgrunnlag for rentekompensasjonsordningene	63 894	77 769	180 252	49 590	112 196	63 768	10 610	7 425
Renteeksponert gjeld	1 844 010	1 846 326	4 723 343	1 086 609	.	2 135 558	209 893	218 348
Likviditet som ikke er lånefinansiert	486 280	600 730	1 473 670	89 055	249 426	353 658	33 097	2 957
Netto renteeksponering	1 357 730	1 245 596	3 249 673	997 554	.	1 781 900	176 796	215 391
<u>I prosent av lånegjeld:</u>								
Netto renteeksponering	66 %	65 %	55 %	62 %	.	55 %	59 %	67 %
Netto renteeksponering	49 %	44 %	38 %	57 %	.	46 %	50 %	66 %

Beregningsgrunnlag for selvkost = netto lånegjeld – rentekompensasjon – renteeksponert gjeld

Hva om beregningsgrunnlaget for selvkost mangler eller ikke er riktig (som for Øygarden?)

Tallen kan også hentes ut i KOSTRA

Beregningsgrunnlaget for selvkost beregnes på følgende måte i KOSTRA:

Kalkulatoriske rentekostnader, intern produksjon
Kalkylerente

Tallgrunnlaget finner man i Kostra-tabell: <https://www.ssb.no/statbank/table/12921/>

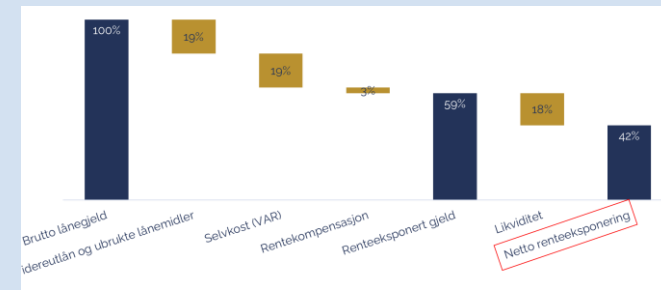
Kalkylerente for 2023

Kalkylerenten for 2023 endte på 4,296 prosent, basert på 5 års swaprente på 3,796 prosent pluss et tillegg på 0,50 prosent, jf. selvkostforskriften.

12921: Gebyrgrunnlag for vann og avløp, etter statistikkvariabel, region, år, post og funksjon

		2023							
		Kalkulatoriske rentekostnader, intern produksjon							
		340 Produksjon av vann	345 Distribusjon av vann	350 Avløpsrensing	353 Avløpsnett og innsamling av avløpsvann	SUM	Kalkylerente	Beregningsgrunnlag for selvkost	
Beløp (10	3019 Vestby	3427	10965	4709	8046	27 147	4,296 %	631 913	
	3031 Nittedal	520	1122	995	11871	14 508	4,296 %	337 709	
	1108 Sandnes	.	14866	.	27765	42 631	4,296 %	992 342	
	4617 Kvinnherad	2062	7015	948	5530	15 555	4,296 %	362 081	
	4626 Øygarden	.	.	.	.	-	4,296 %	-	
	4627 Askøy	668	22391	1139	18756	42 954	4,296 %	999 860	
	4632 Austrheim	807	1480	557	420	3 264	4,296 %	75 978	
	5026 Holtålen	197	575	170	474	1 416	4,296 %	32 961	

Eksempel – 50 % fastrente

Kommunen har bundet 50 % av brutto lånegjeld på 1 000 mill. = **500 mill.**

Koronapandemien – rentefall på 1,5 %

Kommunen får nytte godt av et rentefallet på 1,5 % på 50 % av låneporteføljen:

Renteutgifter (årseffekt):
- 7,5 mill

Men siden kommune har oversikret 80 mill, så får man en negativ effekt på bunnlinjen:

Netto driftsresultat (årseffekt):
- 1,2 mill.

Over 50 prosent av kommunene hadde sikret mer enn 100 % av netto renteeksponert gjeld

- Christiansen og Heggen kartla fastrenteandelen til 43 av 46 kommuner i KOSTRA gruppe 13 (i 2018)
- **Brutto lånegjeld:**
 - fastrenteandel varierte mellom 5 – 70 %
- **Netto renteeksponert gjeld:**
 - 23 kommuner over 100 % fastrenteandel
- **Forklaring:** de fleste kommuner styrer fastrenteandelen etter brutto gjeld og ikke netto renteeksponert gjeld.

Terje Christiansen og
Christian Heggen i DNB

Eksempel – finansreglement kommune

4.7. Rentebinding og renterisiko

Videreformidlingslån fra Husbanken, samt en beregnet andel av kommunens totale lånegjeld som er knyttet til rentekompensasjonsordninger eller selvkostområdet skal til enhver tid ligge med flytende rente. Dette er selvfinansierende gjeld hvor rentekostnaden kompenseres med tilsvarende inntekter.

Øvrig gjeld etter fratrukk av lån nevnt i avsnittet over utgjør netto lånegjeld. Netto lånegjeld fratrukket rentebærende likviditet utgjør netto renteeksponert gjeld. Kommunens rentesikring skal kun knyttes til netto renteeksponert gjeld.

Forvaltningen skal legges opp i henhold til følgende;

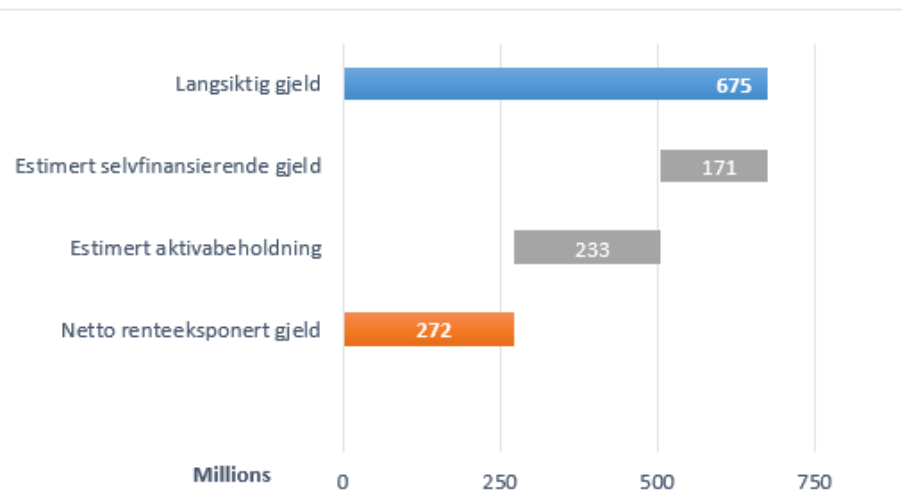
- Renterisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall
- Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (dvs. vektet rentebindingstid) på samlet netto renteeksponert gjeld skal til enhver tid være under 5 år.
- Andelen av netto renteeksponert gjeld som har fast rente over 1 år kan maksimalt utgjøre 50%.

NB! Kan være utfordrende å måle rentebindingstid på renteeksponert gjeld!

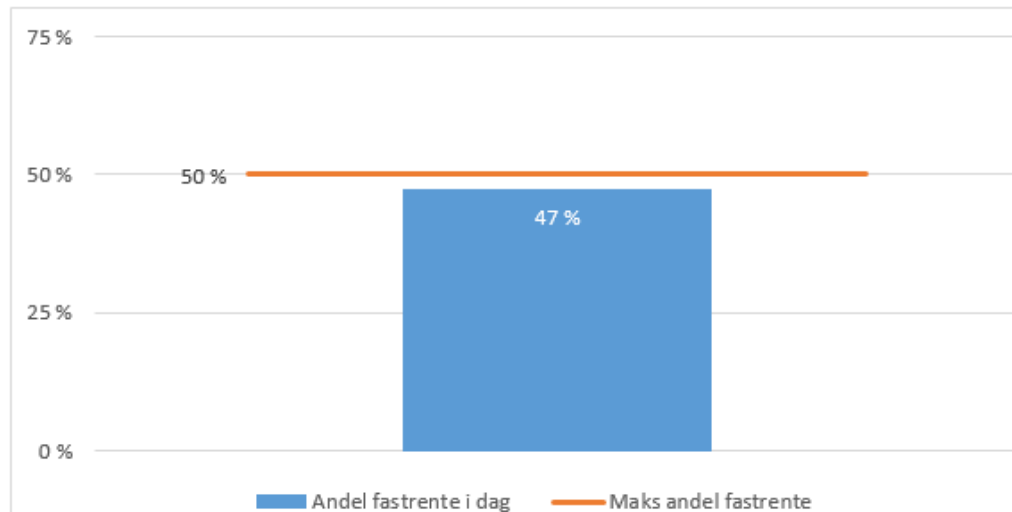
Eksempel – finansreglement kommune

	Netto renteeksponert gjeld	Oppdatert	Krav i kommunens finansreglement
Langsiktig gjeld	675 200 000	(31.08.2022)	I kommunens finansreglement pkt. 4.7 kulepunkt 2 og 3, er det følgende krav knyttet til netto renteeksponert gjeld:
Estimert selvfinansierende gjeld	170 600 000	(31.12.2021)	
Estimert aktivabeholdning	232 600 000	(31.12.2021)	- Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (dvs. vektet rentebindingstid) på samlet netto renteeksponert gjeld skal til enhver tid være under 5 år.
Netto renteeksponert gjeld	272 000 000		
Lån med rentebinding over 1 år (fastrente)	128 800 000	(31.08.2022)	- Andelen av netto renteeksponert gjeld som har fast rente over 1 år kan maksimalt utgjøre 50%.
Gjeld med renterisiko	143 200 000		
Andel av gjeld med renterisiko	21,2 %		I finansreglementet defineres netto renteeksponert gjeld defineres som total lånegjeld fratrukket lån knyttet til rentekompensasjonsordninger og selvkostområdet, og fratrukket rentebærende likviditet.
Andel fastrente netto renteeksponert gjeld	47,35 %		
Veid rentebinding netto renteeksponert gjeld	1,86 år		

Netto renteeksponert gjeld

Andel fastrente over 1 år - netto renteeksponert gjeld

Eksempel – finansreglement fylkeskommune

6.3. Rentebinding og renterisiko

Andelen rentebinding i gjeldsporteføljen skal skje ved å optimalisere låneopptak og rentebindingsperiode i forhold til oppfatninger om fremtidig renteutvikling og innenfor et akseptabelt risikonivå, gitt et overordnet ønske om forutsigbarhet og stabilitet i låneutgifter. Det innebærer at **fylkeskommunens renteinntekter og rentekostnader må ses i sammenheng**.

Netto renteeksponert gjeld defineres som gjeld til investeringsformål fratrukket konsernlikviditet forrentet til kort flytende rente (størstedelen av bankinnskudd samt ev. pengemarkedsfond). Videre gjøres det fradrag i beregningsgrunnlaget for rentekompensasjonsordninger hvor inntekten følger kort, flytende rente. Dette gjelder ordningen for skolebygg.

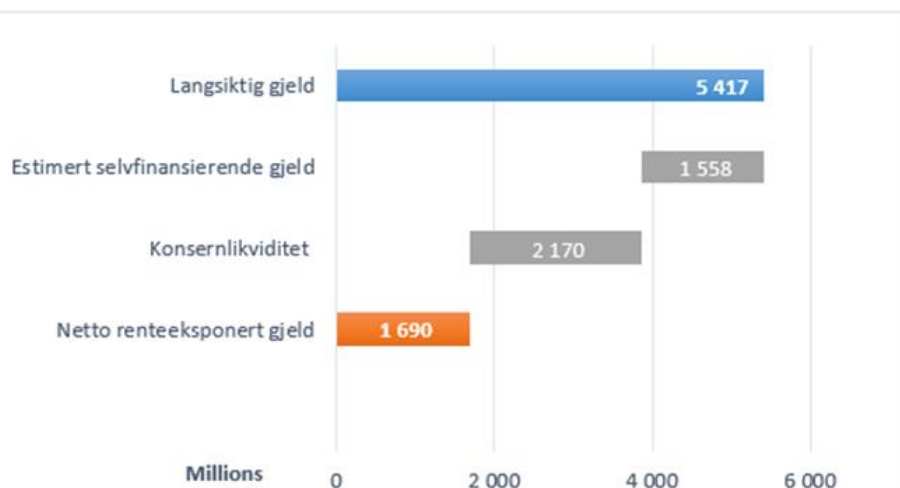
Forvaltningen skal legges opp i henhold til følgende:

- Styring av låneporteføljen skal skje ved å optimalisere låneopptak og rentebindingsperiode i forhold til oppfatninger om fremtidig renteutvikling og innenfor et akseptabelt risikonivå gitt et overordnet ønske om forutsigbare og stabile lånekostnader.
- **Søke at mellom 30 og 80 prosent av netto renteeksponert gjeld over tid er rentesikret.**
- **Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (vektet rentebindingstid) på samlet renteeksponert gjeld skal til enhver tid være mellom 1 og 5 år.**

Eksempel – finansreglement fylkeskommune

	Netto renteeksponert gjeld	Oppdatert	Krav i kommunens finansreglement
Langsiktig gjeld	5 417 400 000	(31.08.22)	I fylkeskommunens økonomireglement er det følgende krav knyttet til netto renteeksponert gjeld: - Mellom 30 og 80 prosent av netto renteeksponert gjeld skal søkes å være rentesikret. - Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (vektet rentebindingstid) på samlet renteeksponert gjeld skal til enhver tid være mellom 1 og 5 år.
Estimert selvfinansierende gjeld	1 557 700 000	(31.12.20)	
Konsernlikviditet	2 170 000 000	(31.12.20)	
Netto renteeksponert gjeld	1 689 700 000		
Lån med rentebinding over 1 år (fastrente)	837 000 000	(31.08.22)	I økonomireglementet defineres netto renteeksponert gjeld som gjeld til investeringsformål fratrukket konsernlikviditet forrentet til kort flytende rente (størstedelen av bankinnskudd samt ev. pengemarkedsfond). Videre gjøres det fradrag for beregningsgrunnlaget i rentekompensasjonsordninger hvor inntekten følger kort, flytende rente. (Dette gjelder ordningen for skolebygg)
Gjeld med renterisiko	852 700 000		
Andel av gjeld med renterisiko	15,7 %	<i>Krav:</i>	
Andel fastrente netto renteeksponert gjeld	49,5 %	<i>Min. 30% Maks 80%</i>	
Veid rentebinding netto renteeksponert gjeld	1,3 år	<i>Mellom 1 og 5 år</i>	

Netto renteeksponert gjeld

Andel fastrente over 1 år - netto renteeksponert gjeld

